

Svenska delegationen vid Nato, Bryssel Belgien, politiska delen Utrikesdepartementet (UD)

Praktikrapport

Allmän data om praktikplatsen

Praktikperioden: 20 veckor (1 september till 16 januari)

Omfång: Heltid

Handledare: Första ambassadsekreterare, Jessica Svärdström,

E-post Jessica.svardstrom@foreign.ministry.se

Tel: +32 (0) 2 724 22 242

Andrahandshandledare ambassadråd: Jonas Westerlund

e-post: Jonas.westerlund@foreign.ministry.se

övriga handledare: Samtliga utsända på delegationen.

Adress: Swedish Mission to NATO

Manfred-Wörner Building

B-1110 Brussels, Belgien

2. Allmän presentation av arbetsplatsen

Allmänt om Nato

Nato är en mellanstatlig organisation där samtliga beslut tas genom konsensus. Det är enbart de allierade som har beslutsfattanderätt. Organisationen bildades 4 april 1949 i och med att tolv länder¹ undertecknade Atlantpakten (*North Atlantic Treaty*). Organisationen har genom åren utvidgats och består idag av 26 allierade.

I enlighet med föredraget är organisationens fundamentala uppgift att säkerställa frihet och säkerhet för dess medlemmar, genom såväl politiska som militära medel.

Det högsta beslutfattande organet är Natorådet (*North Atlantic Council*, NAC) som kan mötas på ambassadörs-, minister- eller stats- och regeringschefsnivå.

I Bryssel återfinns Natos (politiska) högkvarter med NAC i spetsen. Natos generalsekreterare är ordförande i Natorådet och har till sin hjälp en *International Staff* (IS). Under NAC lyder också Military Committee (MC) som tar hjälp av en *International Military Staff* (IMS).

Natos militära ledningsstruktur är tvådelad. På militärstrategisk nivå finns *Allied Command Operations* (ACO) med säte i Mons, söder om Bryssel och *Allied Command Transformation* (ACT), med säte i Norfolk USA. ACO (SHAPE²) leder alliansens samtliga militära insatser och ACT svarar för utvecklingen av alliansens militära förmågor så som interoperabilitet och standardisering. Noteras kan att, Nato som organisation inte innehar militära styrkor (med få undantag) utan det är allierades nationella resurser som kan ställas under Nato vid Nato-ledda insatser.

Sverige och Nato

Samarbete med Nato grundar sig på Sveriges partnerskap inom EAPR (Euroatlantiska partnerskapsrådet) och PfP (partnerskap för Fred, PFF), deltagande i Nato-ledda krishanteringsinsatser på Balkan och i Afghanistan samt partnerskapet mellan EU och Nato.

¹ Belgien, Kanada, Danmark, Frankrike, Island, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Norge, UK och USA. 1952 blev Grekland och Turkiet Medlemmar

² Supreme Headquarters Allied Powers Europe, dvs ACO:s högkvarter

Sedan 1994 har Sverige samarbetat med Nato inom ramen för *Partnership for Peace* (PFP/PFF). PFF är ett praktiskt samarbetsprogram mellan Nato och 23 länder i Europa och Centralasien. Samarbetet omfattar framförallt militär krishantering, räddningstjänst och fredsbevarande insatser. Grunden för PFP är att varje land självt bestämmer inom vilka områden och på vilka sätt de vill samarbeta med Nato. Sveriges samarbete med Nato formaliseras genom ett årligt partnerskapsprogram, *Individual Partnership Programme*, IPP, och genom partnerskapsmål som överenskomms vartannat år inom planerings- och översynsprocessen *Pfp Planning and Review Process* (PARP).

Samarbetet innefattar även det Euro-atlantiska partnerskapsrådet (EAPR). EAPR är PFP-samarbetets politiska överbyggnad och kan sägas vara ett ramverk för informationsutbyte och säkerhetspolitisk dialog mellan Nato och partnerländerna. I rådet möts medlemsländernas utrikes- och försvarsministrar en till två gånger årligen. På ambassadörsnivån sammanträder man varje månad. Därutöver pågår ett brett arbete i olika EAPR –arbetsgrupper.

3. Min position hos den Svenska delegationen vid Nato

Svenska delegationen består av utsända från försvarsdepartementet och utrikesdepartementet. Delegationens har tre huvuduppgifter och dessa är: 1) företräda Sverige i det Euroatlantiska partnerskapsrådet och PFF, samt allt som rör partnerskapet inklusive vårt deltagande i Nato-ledda internationella insatser, exempelvis Afghanistan och Kosovo, 2) bevaka Natos utveckling och verksamhet genom löpande kontakt med Nato-ländernas delegationer och sekretariatet och slutligen, 3) informera regeringskansliet, andra myndigheter, Riksdagen, politiska partier, organisationer, universitet, gymnasieskolor och massmedia om Sveriges samarbete med Nato.

Det praktiska arbetet är uppdelat. De utsända från försvarsdepartementet bevakar de militära händelserna som finns inom ramen för PFP. Medan de utsända från utrikesdepartementet bevakar de mer politiska händelserna.

Jag följde den politiska sidan där jag hade både fasta och ad hoc arbetsuppgifter. De fasta arbetsuppgifterna inkluderade:

- ansvarade för rapportering från arbetsgruppsmöten inom ramen för SEEGROUP (inklusive förberedelser inför ambassadörsmötet) och SALW
- Kontaktperson för Sveriges deltagande i 1325-studien
- Bistod min handledare i den informella arbetsgruppen för 1325 som fanns inom ramen för PFF
- Bistod utsända från Utrikesdepartementet i rapportering från EAPR ambassadörsmöten och andra möten
- Bistod i planering av besök
- Ansvarade för rapportering av veckomötet varannan vecka
- Skrev ett längre PM om Natos samarbete med Kaukasus och Centralasien för UD.

Ad hoc

Medföljde utsända från försvarsdepartementet vid behov och täcka för den andra praktikanten. Vid ett tillfälle fick jag vara delansvarig i förberedelserna för VIKING 08 övningarna som gjordes i Sverige.

4. Erfarenheter

Under praktikperioden följde jag mina fasta arbetsuppgifter som hamnade inom ramen för politiska arbetsgruppsmötena inom PFF samt rapportering från dessa. Bland annat fick jag ansvara för rapportering av arbetsgrupperna *Small Arms and Light Weapons* (SALW) och *South East Europe Security Cooperation Steering Group* (SEEGROUP). SALW arbetade för bekämpningen av små och lätta vapen. I arbetsgruppen SEEGROUP var Sverige

huvudsakligen observatör och gruppen syftade till uppmuntring av sydöst europeiskt säkerhetspolitiskt samarbete. Efter en tid fick jag vid dessa arbetsgruppsmöten representera Sverige. Vid flertal tillfällen bistod jag i planering av besök och informera politiska partier och skolor om Sveriges samarbete med Nato.

Till en början var arbetstempot var till början hög men normaliserades ganska fort.

Praktiken gav insikt i både hur internationella organisationer är uppbyggda och hur man praktiskt går tillväga i representation av eventuellt svenska åsikter, skriver rapporter till utrikesdepartementen samt informerar allmänheten om Sveriges samarbete med Nato. Dessutom fick jag en mer nyanserad bild av Nato som organisation och dess verksamhet.

Som en del av praktiken fick jag även möjligheten att få insyn i det praktiska arbetet hos både den bilaterala ambassaden och Sveriges ständiga representation till EU (hädanefter "reppen". Genom att följa utsända från utrikesdepartementet och samtal med de utsända om deras dagliga arbete under ett par dagar. Detta bidrog till insyn och förståelsen på ett bredare sätt hur regeringskansliet fungerar rent praktiskt. Dessutom kontrasterade det skillnaden mellan att arbeta bilateralt som ambassaden gör och multilateralt arbete som Natodelegationen och "reppen" utför. Vidare påvisade reppen-dagarna skillnaden mellan att vara medlemsstat och partnerland.

5. Praktikplatsen ur ett statsvetenskapligt perspektiv

Natodelegationens verksamhet kan ses ur två olika statsvetenskapliga perspektiv. Den första är hur uppsättandet av internationella organisationer skapar ett tydligt ramverk som underlättar skapandet av relationer och förtroende mellan länder men även ett forum genom vilken stater kan utbyta synpunkter och kommunicera med varandra samt skapa nya samarbeten. Exempelvis var EAPR ett forum där Nato-länder (även kallade allierade) och partnerländer möttes för att diskutera relevanta politiska händelser, vilket under denna höst dominerats av Georgienkrisen. Men den kan även begränsa samarbetet till endast vissa sakfrågor, vilket kan skapa problem då många internationella frågor i dagens globaliserade värld överlappar med varandra.

Dessutom skapar organisationens institutionella design en säregen kultur. Vilket jag fann tydligt efter min vistelse hos Sveriges ständiga representation till Europeiska Unionen och den bilaterala ambassaden. Jag fann att huvudsakligen Sveriges ständiga representation till Europeiska Unionen och Natodelegationen som båda tillhör internationella organisationer anpassat sig till organisationens kultur. Respektive delegation hade anpassat sig och präglades av den större organisationens kultur. Skillnaderna på respektive organisations institutionella design krävde olika arbetsmetoder och följaktligen präglades delegationer av olika kulturer. Jag upplevde att detta kunde stundvis försvåra samarbete mellan de svenska delegationerna.

Den andra statsvetenskapliga teorin är principal-agent teorin. I det praktiska arbetet var utrikesdepartementet och försvarsdepartementet i Stockholm ansvarig att förse och i viss mån delegera Natodelegationen med instruktioner och svenska ståndpunkter. Och kan därför ses som principaler. Medan delegationen kan uppfattas som agent. Liksom i teorin har agenterna bättre kunskap om verksamheten som bedrivs inom Nato än vad principalerna delvis på grund av att principalerna (departementen) har mycket att stå i och detta kan leda till olika konflikterande intressen. Detta kunde emellanåt leda till spänningar och olika rangordning av prioriterade intressen. Dock upplevde jag inte att "agentera" försökte få större självständig handlingsfrihet som teorin kan argumentera för.